

Statsrådets skrivelse till riksdagen om Finlands anslutning till det europeiska forskningsinfrastrukturkonsortiet för framställning, analys, förvaring och distribution av genetiskt modifierade musmodeller (anslutning till INFRAFRONTIER ERIC-konsortiet)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen en promemoria om Finlands anslutning till INFRAFRONTIER ERIC-konsortiet, ett europeiskt forskningsinfrastrukturkonsortium för framställning, analys, förvaring och distribution av genetiskt modifierade musmodeller, samt konsortiets stadgar.

Helsingfors den 18 november 2021

Forsknings- och kulturminister Antti Kurvinen

Undervisningsråd Riina Vuorento

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

PROMEMORIA

VN/23016/2021

18.1.2021

FÖRSLAG OM ATT FINLAND SKA ANSLUTA SIG TILL DET EUROPEISKA FORSKNINGSFRASTRUKTURKONSORTIET FÖR FRAMSTÄLLNING, ANALYS, FÖRVARING OCH DISTRIBUTION AV GENETISKT MODIFIERADE MUSMODELLER (ANSLUTNING TILL INFRAFRONTIER ERIC-KONSORTIET)

1 Finlands anslutning till INFRAFRONTIER ERIC som grundande medlem

Finland har för avsikt att ansluta sig som medlem till det europeiska forskningsinfrastrukturkonsortiet INFRAFRONTIER ERIC (the European Research Infrastructure Consortium for generation, systemic phenotyping, archiving and distribution of mammalian models). INFRAFRONTIER ERIC tillhandahåller en distribuerad forskningsinfrastruktur för biomedicinsk forskning.

INFRAFRONTIER ERIC ska inrättas genom ett kommissionsbeslut. Tyskland ska vara värdland för INFRAFRONTIER ERIC. När INFRAFRONTIER ERIC inrättas ska förutom värdlandet även Grekland, Frankrike, Tjeckien och Finland ansluta sig till konsortiet. Forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER har varit verksamt sedan 2013 som ett icke-vinstdrivande GmbH-bolag enligt Tysklands rättssystem. I samband med att INFRAFRONTIER ERIC inrättas läggs INFRAFRONTIER GmbH ned, och bolagsmännen ska i detalj och enhälligt komma överens om överföringen av bolagets tillgångar, åtaganden och ansvar till ERIC.

Forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER har prioriterats på EU-nivå och i Finland (www.infrafrontier.eu). År 2006 inkluderades INFRAFRONTIER i den första europeiska färdplanen för forskningsinfrastrukturer (ESFRI). Sedan uppdateringen 2016 har den bedömts höra till de ESFRI-projekt som har etablerat sin verksamhet och som är av stor betydelse för den europeiska forskningens konkurrenskraft (ESFRI Landmarks). I Finlands nationella färdplan för forskningsinfrastrukturer har INFRAFRONTIER Finland ingått 2009—2020.

Uleåborgs universitet är en av INFRAFRONTIER GmbH:s grundande medlemmar. Den 22 april 2013 rekommenderade den av Finlands Akademi utsedda kommittén för forskningsinfrastruktur att Finland ansluter sig till INFRAFRONTIER GmbH. Den 2 september 2015 rekommenderade forskningsinfrastrukturkommittén att Finland också ansluter sig till INFRAFRONTIER ERIC. Den 11 mars 2021 beslutade kommittén att förbereda sig på att finansiera kostnaderna för Finlands medlemskap 2022—2026 från forskningsinfrastrukturmomentet (29.40.22). Beslutet är tidsbegränsat och förnyas vart femte år. För resten av kostnaderna står de forskningsorganisationer som deltar i INFRAFRONTIER ERIC.

Finlands kostnader för deltagandet i INFRAFRONTIER ERIC består av en på stadgarna baserad medlemsavgift, som med nuvarande antal medlemmar blir cirka 50 000 euro per år, och av kostnaderna för upprätthållandet av den nationella forskningsinfrastrukturen och dess verksamhet.

I Finland ska undervisnings- och kulturministeriet vara det företrädande organet enligt INFRAFRONTIER ERIC:s stadgar, och ministeriet ska utse representanter till INFRAFRONTIER ERIC:s generalförsamling. Undervisnings- och kulturministeriet ska också utse ett nationellt

center. Avsikten är att utse Uleåborgs universitet till INFRAFRONTIER ERIC:s nationella center.

2 Finlands deltagande i INFRAFRONTIER ERIC

År 2013 bildades INFRAFRONTIER GmbH, eftersom Tysklands nationella lagstiftning inte ännu då tillät bildning av en juridisk person av ERIC:s slag i landet. I enlighet med förslag från UKM anslöt sig Uleåborgs universitet till INFRAFRONTIER GmbH som delägare och är en av dess grundande medlemmar. Den ursprungliga idén var dock att man ska börja förbereda en ändring av forskningsinfrastrukturen till en aktör av typen ERIC, när Tysklands nationella lagstiftning tillåter det. Övergången till ERIC har dock tagit längre tid än väntat, huvudsakligen av skäl förknippade med värdlandet Tyskland.

Mer än 130 forskningsgrupper (över 1 500 forskare), däribland flera av Finlands Akademis spetsenheter och ERC-forskare, använder i sin forskning möss som blivit genetiskt modifierade i Finland liksom deras vävnader och celler, bland annat som sjukdomsmodeller eller i grundforskning för att undersöka geners funktion. Musmodeller är således väsentliga för Finlands biomedicinska och medicinska forskningsgrupper.

INFRAFRONTIER utgör tillsammans med musbanken EMMA (the European Mouse Mutant Archive) en viktig servicefunktion för det biomedicinska området. Med avseende på genomförandet är det frågan om en distribuerad infrastruktur där tjänsterna har placerats i flera olika länder. Musbanken EMMA är uppbyggd så att det finns en nationell EMMA-enhet i varje land. Biocenter Oulu:s kärnservicelaboratorium (ydinpalvelulaboratorio) för transgenetiska möss är INFRAFRONTIER:s finska enhet. Detta laboratorium, som hör till Uleåborgs universitets forskningsinfrastrukturenhet, ansvarar för tillhandahållandet av tjänster för forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER, betjänar forskare nationellt och förmedlar musstammar som lagras i Finland till forskare över hela världen. Enheten har fokuserat på att arkivera och distribuera musstammar till akademiska aktörer. Till uppgifterna hör också att ta fram genetiskt modifierade musstammar samt att testa och ta i bruk nya genöverföringstekniker (t.ex. gensaxmetoden Clustered Regularly-Interspaced Short Palindromic Repeats [CRISPR]) samt tillhandahålla nationell rådgivning, information och utbildning.

/Biocenter Oulu är en del av Biocenter Finland, som är ett forskningsservicenät bildat av sex finska universitet (www.biocenter.fi). En av Biocenter Finland:s nationella forskningsinfrastrukturplattformar är nätverket för modellorganismer (Model Organisms Network) och teknologiplattformen FinGMice (infrastruktur för framtagning, analys och arkivering av nationella musmodeller). Dessa är plattformar som Uleåborgs universitet har ledningsansvar för och som även Östra Finlands, Helsingfors och Åbo universitet är medlemmar i (www.fingmice.fi).

3 Det europeiska forskningsinfrastrukturkonsortiet för framställning, analys, förvaring och distribution av genetiskt modifierade musmodeller (INFRAFRONTIER ERIC)

3.1 INFRAFRONTIER ERIC:s uppgift

Syftet med INFRAFRONTIER ERIC är att utveckla och driva verksamheten i en distribuerad forskningsinfrastruktur. Forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER:s vision är att förbättra människors hälsa genom att öka förståelsen av sjukdomar och deras förebyggande och behandling genom att tillhandahålla forskare unika mus-/sjukdomsmodeller. Dessutom ger INFRAFRONTIER den biomedicinska och medicinska forskarkåren tillgång till omfattande dataresurser samt forskningsplattformar, sakkunskap och tjänster för undersökning av geners betydelse

med hjälp av modellorganismer. INFRAFRONTIER ERIC ansvarar för samordningen av verksamheten i den distribuerade forskningsinfrastrukturen.

Syftet med INFRAFRONTIER ERIC är att utveckla och driva verksamheten i en forskningsinfrastruktur som är utspridd på flera värdorganisationer. För att uppnå sina mål samordnar INFRAFRONTIER ERIC samarbetet mellan de nationella centren och tillgången till forskningstjänster i enlighet med principen om öppen tillgång, utvecklar tillgången till sina tjänster, skapar och tillämpar kvalitets- och verksamhetsstandarder samt främjar och samordnar utvecklingen och användningen av nya, moderna tekniker. INFRAFRONTIER ERIC ser till att tjänsterna i forskningsinfrastrukturen är kända och ger nationella och internationella organisationer konsult hjälp och råd.

Musen är en central modellorganism vid analys av geners funktion hos däggdjur och människans sjukdomar. Musmodeller kan användas för att studera geners uppgifter och interaktionerna mellan olika gener och/eller deras produkter. Musmodeller kan också användas för att studera både monogena och multifaktoriella sjukdomar, såsom cancer, och för att utveckla och testa behandlingsformer. Till INFRAFRONTIER hör muskliniker där det utförs storskaliga grundanalyser av genetiskt modifierade möss (så kallade musmodeller) och en musbank där möss som bär på olika genetiska modifieringar förvaras som embryon konserverade i flytande kväve eller som könsceller, och från vilken möss levereras till forskare enligt beställning. Data som erhållits om mössen samlas i en öppen databas. EMMA (the European Mouse Mutant Archive) fungerar som INFRAFRONTIER:s musbank. Den omfattar 16 enheter i totalt 13 länder. Till INFRAFRONTIER:s tjänster hör också framställning av axeniska (mikrob fria) möss. Sådana möss används för att studera till exempel tarmmikrobernas betydelse i sjukdomar. INFRAFRONTIER har förbundit sig till de etiska 3R-principerna (replacement, reduction and refinement, det vill säga ersättning, minskning och förfining) för försöksdjursverksamhet. För att minska antalet djurförsök utvecklar INFRAFRONTIER tekniken samt satsar på karakteriserade musstammar som är öppet tillgängliga och på delning av redan befintliga högkvalitativa data om dem.

3.2 Medlemmar

Europeiska unionens medlemsstater, associerade länder, andra tredjeländer och internationella organisationer kan ansluta sig som medlemmar till INFRAFRONTIER ERIC. EU:s medlemsstater eller de associerade länderna ska tillsammans inneha majoriteten av rösterna vid INFRAFRONTIER ERIC:s generalförsamling. Generalförsamlingen beslutar om antagande av nya medlemmar i enlighet med förfaranden som fastställts i stadgarna. INFRAFRONTIER ERIC kan också ha observatörsmedlemmar och bedriva avtalsbaserat samarbete med tredje parter.

3.3 Medlemmarnas rättigheter

Medlemmarna har rätt att utse representanter och delta i verksamheten i INFRAFRONTIER ERIC:s högsta beslutande organ, det vill säga generalförsamlingen, utöva sin rösträtt och delta i utvecklingen av INFRAFRONTIER ERIC:s strategi och förfaranden. En forskargemenskap hos en medlem har rätt att delta i INFRAFRONTIER ERIC:s evenemang och utbildning. Medlemmarna har också rätt att använda INFRAFRONTIER ERIC:s varumärke och delta i europeiska forskningsprojekt där INFRAFRONTIER ERIC är samordnare. Medlemmarna kan inrätta en nationell enhet för forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER.

Medlemmarna kan inte utträda ur INFRAFRONTIER ERIC under de första fem åren efter dess inrättande. Därefter kan de utträda i enlighet med förfaranden som fastställts i stadgarna.

Observatörsmedlemmarna har rätt att delta i generalförsamlingen utan rösträtt. Observatörsmedlemmarnas forskargemenskaper får delta i INFRAFRONTIER ERIC:s evenemang och utbildningar, om det finns plats för dem. Observatörsländernas forskargemenskaper kan också få stöd från INFRAFRONTIER ERIC för utveckling av system, processer och tjänster.

3.4 Medlemmarnas skyldigheter

I enlighet med stadgarna ska medlemmarna betala en årlig medlemsavgift, som bestäms enligt bilaga II i stadgarna. Varje medlem är skyldig att upprätthålla forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER:s höga servicenivå, i sin nationella forskningsinfrastruktur främja en verksamhet som följer kvalitetsstandarder, främja forskarkårens användning av resurserna och tjänsterna i forskningsinfrastrukturen, investera på ett ändamålsenligt sätt i den nationella infrastrukturen som stödjer INFRAFRONTIER ERIC:s verksamhet och bemyndiga sina representanter att rösta i alla ärenden som det enligt dagordningen ska fattas beslut om i generalförsamlingen.

Observatörsmedlemmarna betalar hälften av en andel av avgiften enligt artikel 2 (b) i stadgarnas bilaga II. INFRAFRONTIER ERIC och observatörsmedlemmar ingår ett observatörsmedlemsavtal.

3.5 Förvaltning och beslutsfattande

INFRAFRONTIER ERIC:s förvaltningsstruktur består av generalförsamlingen, verkställande direktörer, en rådgivande vetenskaplig nämnd, en rådgivande etisk nämnd och de nationella centrens möte (Board of National Nodes). Generalförsamlingen kan också besluta att inrätta andra administrativa organ.

Generalförsamlingen utövar högsta beslutanderätt i INFRAFRONTIER ERIC. Generalförsamlingen beslutar om den övergripande ledningen och övervakningen av INFRAFRONTIER ERIC. Generalförsamlingen beslutar om utvecklingen av och strategierna för forskningsinfrastrukturen samt om dess arbetsprogram och budget. Generalförsamlingen beslutar också om förvaltningsstrukturen, reglerna för verksamheten, användarpolitiken och principerna i fråga om immateriella rättigheter, medlemsavgifterna och principerna för beräkning av medlemsavgifterna, ärenden som rör medlemskapet och vid behov avveckling av INFRAFRONTIER ERIC. Varje medlem har en röst i generalförsamlingen.

Generalförsamlingen utser ledningen för INFRAFRONTIER ERIC. INFRAFRONTIER ERIC har två direktörer, den ena har vetenskaplig och den andra administrativ bakgrund. Direktörerna ansvarar för den dagliga ledningen av INFRAFRONTIER ERIC och fungerar som lagliga företrädare för INFRAFRONTIER ERIC.

Generalförsamlingen utser en rådgivande vetenskaplig nämnd. Denna består av forskare som har meriter inom områden som är centrala med tanke på INFRAFRONTIER ERIC. En av medlemmarna i den vetenskapliga nämnden ska representera användarna. Nämnden ger generalförsamlingen och direktörerna råd i vetenskapliga frågor. Generalförsamlingen och ledningen kan också begära att nämnden bedömer de nationella centrens vetenskapliga lämplighet, om centren eller deras värdorganisation har genomgått betydande vetenskapliga eller strukturella förändringar.

Generalförsamlingen utser också en rådgivande etisk nämnd som ska ge generalförsamlingen och ledningen råd i viktiga etiska frågor. Medlemmarna i den etiska nämnden är meriterade forskare som har sakkunskap inom hälsa och etik när det gäller djur.

De nationella centrens representanter bildar de nationella centrens möte. Detta möte sammankallas av direktörerna, som leder det. Mötets uppgift är att delta i beredningen av det vetenskapliga arbetsprogrammet. Tillsammans med direktörerna bedömer de nationella centrens möten även ansökningar från nya nationella center och ger generalförsamlingen rekommendationer om antagandet av dem.

INFRAFRONTIER ERIC:s administrativa byrå ligger i München, Tyskland.

3.6 INFRAFRONTIER ERIC:s finansiering

INFRAFRONTIER ERIC:s verksamhet finansieras med medlemsavgifter och eventuell extern finansiering. Medlemsavgifternas storlek fastställs i stadgarna, enligt de principer som anges i bilaga II till stadgarna. Alla medlemmars årsavgift består av en fast andel och en andel som varierar från år till år. Generalförsamlingen beslutar om storleken på den fasta andelen vart femte år. Den rörliga andelen läggs till den fasta andelen endast om de årliga kostnaderna för ERIC inte kan täckas med de fasta andelarna och om det godkänns av generalförsamlingen. Under de första fem verksamhetsåren ska INFRAFRONTIER ERIC:s årliga budget delas upp i lika andelar beräknade utifrån antalet medlemmar, upp till 600 000 euro. Varje medlem betalar minst en andel. De medlemsländer vars tjänster begränsar sig till arkivering och delning av musmodeller betalar en andel. Medlemmar vars tjänster även inkluderar analys av musmodeller betalar två andelar. Värmlandet Tyskland betalar dessutom fyra andelar som bidrag från värdlandet.

Den årliga budgeten för INFRAFRONTIER ERIC antas enhälligt av generalförsamlingen. Om den årliga budgeten är större än 600 000 euro fördelas den överstigande delen mellan medlemmarna enligt samma principer (en eller två andelar för varje medlem, beroende på vilka tjänster medlemmen tillhandahåller, för värdlandet dessutom fyra andelar). När nya medlemmar ansluter sig eller avgår räknas betalningsandelarna om så att när antalet medlemmar ökar så minskar den enskilda betalningsandelen och när antalet minskar så blir andelen större.

Observatörsmedlemmarna betalar en halv andel av de andelar som beräknats enligt en årlig budget på 600 000 euro.

Storleken på Finlands medlemsavgift beror på hur många medlemmar INFRAFRONTIER ERIC har och vilka tjänster som dessa tillhandahåller. I en situation där medlemmarna i INFRAFRONTIER ERIC är INFRAFRONTIER Grekland, Frankrike, Tyskland, Finland och Tjeckien betalar Finland 1/12 av den totala budgeten. Med en budget på 600 000 euro innebär det 50 000 euro per år.

Varje medlem ska ansvara för finansieringen av sin nationella forskningsinfrastruktur som är kopplad till INFRAFRONTIER ERIC i enlighet med sitt nationella system.

INFRAFRONTIER ERIC är befriad från mervärdesskatt och punktskatt på de nyttigheter och tjänster som det förvärvar, med de begränsningar som anges i stadgarna.

4 Bakgrund

4.1 Främjande av forskningsinfrastrukturer i Europa

Internationellt samarbete inom forskningsinfrastrukturområdet är nödvändigt, eftersom stora och dyra forskningsanläggningar kan byggas och drivas endast om flera länder samarbetar. Dessutom erbjuder samarbete nya möjligheter att integrera omfattande material eller mätresultat

och att på distans använda infrastrukturer som finns någon annanstans. För att bedöma behoven av europeiska forskningsinfrastrukturer har EU:s medlemsstater och kommissionen inrättat det europeiska strategiforumet för forskningsinfrastrukturer (ESFRI). ESFRI publicerade den första planen för forskningsinfrastrukturer, det vill säga färdplanen, år 2006. Färdplanen har uppdaterats 2008, 2010, 2016 och 2018. Den nuvarande färdplanen omfattar 18 projekt och 37 projekt som har nått genomförandestadiet. ESFRI:s färdplan ska uppdateras 2021.

EU:s ramprogram för forskning har stött planeringen av nya forskningsinfrastrukturer och utvidgningen av befintliga strukturer samt ett närmare samarbete. Denna stödform ingår också i EU:s nuvarande forsknings- och innovationsprogram Horisont Europa (2021—2027).

4.2 Forskningsinfrastrukturpolitiken i Finland

I samband med europeiskt utvecklingsarbete har Finland kartlagt sina egna nationella forskningsinfrastrukturer och utarbetat en färdplan för betydande nya forskningsinfrastrukturer. Finlands Akademi kommitté för forskningsinfrastruktur har publicerat en strategi för nationella forskningsinfrastrukturer 2020—2030 och en vägvisare för dem 2021—2024. Vägvisaren innehåller 29 infrastrukturer. Den första vägvisaren för forskningsinfrastrukturer publicerades 2009 och den första strategin 2014.

För att utveckla den nationella forskningsinfrastrukturpolitiken och finansiera kostnaderna relaterade till forskningsinfrastrukturer har statsbudgeten sedan 2012 innehållit ett forskningsinfrastrukturmoment (29.40.22) inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Enligt lagen om Finlands Akademi (482/2014) finns det vid Akademien en kommitté för forskningsinfrastruktur. Kommittén har till uppgift att 1) följa och utveckla den nationella och internationella forskningsinfrastrukturverksamheten, 2) lägga fram förslag för Akademiens styrelse om en långsiktig plan för forskningsinfrastrukturerna, 3) besluta om valet av forskningsinfrastrukturprojekt och svara för uppföljningen av projekten och 4) sköta andra uppgifter som gäller forskningsinfrastruktur och som Akademiens styrelse ålägger den. Dessutom har undervisnings- och kulturministeriet i december 2011 gett Finlands Akademi i uppgift att administrera ovan nämnda anslag (29.40.22).

Kommittén för forskningsinfrastrukturer har också i uppgift att ge det behöriga ministeriet rekommendationer om huruvida Finland bör ansluta sig till en europeisk eller någon annan internationell forskningsinfrastruktur och i vilken utsträckning kostnader för anslutningen kan betalas med medel under momentet för forskningsinfrastrukturer.

Finland har anslutit sig till tio forskningsinfrastrukturer av ERIC:s slag (EATRIS, BBMRI, EURO-ARGO, ICOS, CLARIN, ESS, CESSDA, EU-OPENSOURCE, INSTRUCT och Euro-BioImaging) och är värdland för ICOS ERIC och Euro-BioImaging ERIC. Dessutom håller man på att bereda Finlands anslutning till några andra forskningsinfrastrukturer av ERIC:s slag, såsom AnaEE ERIC.

5 Förslagets rättsliga grund och beslutet om Finlands deltagande

Den juridiska verksamhetsformen för omfattande internationella forskningsinfrastrukturer är i allmänhet antingen en internationell organisation som grundar sig på ett fördrag eller ett bolag eller en stiftelse som grundar sig på lagstiftningen i det land där infrastrukturen finns. Att grunda och administrera en internationell organisation är i allmänhet mödosamt och att använda lagstiftningen i ett land som grund för en organisation som är gemensam för flera länder kan medföra problem på grund av skillnader mellan ländernas nationella lagstiftning.

I syfte att skapa enhetliga verksamhetsprinciper, lätta upp de administrativa strukturerna och ordna den juridiska statusen antog EU-rådet sommaren 2009 en förordning (nr 723/2009) om ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur (ERIC-förordningen). Förordningen antogs med stöd av artikel 171 i EG-fördraget (nuvarande artikel 187 i EUF-fördraget). ERIC-förordningen och de forskningsinfrastrukturer som inrättas med stöd av förordningen stöder målet i artikel 179.1 i EUF-fördraget om att åstadkomma och stärka det europeiska forskningsområdet, ERA.

Förordningen fastställer ERIC-konsortiernas juridiska status, villkor och förfaranden som gäller inrättandet, krav som gäller forskningsinfrastrukturen och användning av den, stadgarnas huvudsakliga innehåll inbegripet medlemmarnas rättigheter och skyldigheter, förvaltningsstruktur, budgetprinciper, principer för räkenskaper och revision, tillämplig lagstiftning och förfaranden. Dessutom föreskriver förordningen att det i stadgarna ska finnas bestämmelser om datastrategi, strategi för immateriella rättigheter, anställningsstrategi och strategi för upphandling.

Ett ERIC-konsortium inrättas enligt förordningen genom ett förfarande där kommissionen, efter att ha undersökt om medlemsländernas gemensamt presenterade ansökan och stadgar uppfyller villkoren i förordningen, fattar beslut om att inrätta konsortiet eller avslår ansökan.

Med stöd av en bestämmelse i förordningen får konsortiet juridisk personlighet från den dag då kommissionens beslut om inrättande träder i kraft. ERIC-konsortiet beviljas vittgående rättskapacitet. Det räknas inte som ett EU-organ, men det erkänns efter värdstatens meddelande som ett sådant internationellt organ eller en organisation som med stöd av mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG) och punktskattedirektivet (2008/118/EG) under vissa bestämda förutsättningar kan vara befriad från mervärdesskatt och punktskatt

I genomförandeförordningen för mervärdesskattedirektivet (EU/282/2011) har man dessutom fastställt villkor som ett ERIC-konsortium måste uppfylla för att mervärdesskattefriheten ska kunna tillämpas. ERIC-konsortiets upphandlingsförfaranden omfattas inte av tillämpningsområdet för direktivet om offentlig upphandling (2014/24/EU).

På ett ERIC-konsortium tillämpas i första hand EU-lagstiftningen och i andra hand hemstatens lagstiftning samt, om det finns verksamhetsställen i flera stater, lagstiftningen i den stat där det aktuella verksamhetsstället finns, när det gäller bland annat hälsa, miljöskydd, hantering av farliga ämnen och beviljande av koncessioner. Ett ERIC-konsortium ska ha sitt säte på territoriet för en EU-medlemsstat eller ett land som har anslutit sig till gemenskapens ramprogram för forskning.

Enligt 93 § 2 mom. i grundlagen svarar statsrådet för den nationella beredningen av beslut som fattas i Europeiska unionen och beslutar om Finlands åtgärder som hänför sig till dem, om inte beslutet kräver godkännande av riksdagen. Riksdagens grundlagsutskott har ansett att 93 § 2 mom. även omfattar ärenden som inte formellt hör till unionens befogenheter, men som till innehållet och konsekvenserna motsvarar unionsärenden. Enligt 96 § i grundlagen ska statsrådet sedan det fått kännedom om ett förslag till sådana rättsakter, fördrag eller andra åtgärder om vilka beslut fattas inom Europeiska unionen och som annars enligt grundlagen skulle falla inom riksdagens behörighet utan dröjsmål sända förslaget till talmannen. INFRAFRONTIER ERIC ska inrättas med stöd av ERIC-förordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan begär undervisnings- och kulturministeriet fullmakt av statsrådet att för Finlands del underteckna en ansökan om anslutning till INFRAFRONTIER ERIC som ska läggas fram för värdlandet för INFRAFRONTIER ERIC, dvs. Tyskland. Riksdagen deltar i beredningen i enlighet med 96 § i grundlagen.

6 Förslagets konsekvenser

6.1 Konsekvenser för vetenskap och teknik

Finlands deltagande i INFRAFRONTIER ERIC effektiviserar forskningsverksamheten genom att ge omedelbar tillgång till ny och framväxande teknik, vilket är viktigt med tanke på den internationella konkurrenskraften. Dessutom förbättrar den möjligheterna till internationellt forskningssamarbete och till ansökan om finansiering på EU-nivå. Forskningsinfrastrukturen bidrar till utvecklingen av diagnostik och behandlingar samt främjar på så sätt människors hälsa och skapar möjligheter att utveckla kommersiella produkter utifrån fynd.

Syftet med INFRAFRONTIER är att stödja forskning om både vanliga och sällsynta sjukdomar genom att erbjuda forskare tjänster som är av hög kvalitativ och ständigt utvecklas. Hög kvalitet och standardiserade metoder erbjuder betydande förbättringar av djurens välbefinnande och garanterar att resultaten är reproducerbara och tillförlitliga. INFRAFRONTIER:s tjänster är avsedda för forskare med olika utbildningsbakgrund och möjliggör nya forskningsämnen och innovationer.

Vid utveckling av behandlingar av sjukdomar hos människan är det viktigt att förstå geners uppgifter och interaktioner samt miljöfaktors betydelse. Laboratiemus är en etablerad modellorganism vars genom kan modifieras, vilket har använts för att ta fram sjukdomsmodeller och analysera geners funktioner. Musmodellerna har spelat en betydande roll i de studier som under de senaste åren lett till Nobelpris i medicin, fysiologi och kemi (CRISP-tekniken), till exempel tio pris mellan 2010 och 2020. Sjukdomsmodeller används också för att testa läkemedel och olika behandlingssätt.

Musbanker, som INFRAFRONTIER-EMMA, garanterar hälsan för djurmodeller som tagits fram med genmodifieringsmetoder (GM) och deras genetiska kvalitet, som säkerställs genom användning av kvalitetsstandarder. Genom arkivering och sam användning av GM-modeller som tagits fram sparar man kostnader och tid och behöver ett mindre antal försöksdjur. Stränga kvalitetsstandarder är viktiga även för de musmodeller som tagits fram med de nya, effektivare genredigeringsmetoderna (CRISP), eftersom det med tanke på resultatens tillförlitlighet och reproducerbarhet är nödvändigt att förstå musgenetikens och den genetiska bakgrundens betydelse och hur man korrekt underhåller och hanterar försöksdjur.

Analys av musmodeller är ofta beroende av de metoder som används i ett enskilt laboratorium, varvid en del symtom kan förbli obeskrivna. Muskliniker har ett omfattande, systematiskt program i vilket man genom högkvalitativa metoder, som utvecklats av experter inom olika områden, får en helhetsbild av vilka effekter en genetisk förändring har. Resultaten samlas i en öppen databas där de är tillgängliga för alla forskare.

6.2 Ekonomiska konsekvenser

I enlighet med stadgarna ska Finland

- 1) betala en medlemsavgift som utifrån antalet deltagare som uppskattas delta i det inledande skedet kommer att uppgå till 50 000 euro per år,
- 2) göra ändamålsenliga investeringar i den infrastruktur som ska stödja INFRAFRONTIER ERIC:s verksamhet.

Finlands Akademi kommitté för forskningsinfrastruktur har förbundit sig att under åren 2022–2026 från momentet för forskningsinfrastruktur (29.40.22) stå för den i punkt 1 nämnda medlemsavgift som Finland ska betala. Enligt INFRAFRONTIER ERIC:s stadgar kräver beslut om medlemsavgifter och budgetar enhällighet.

När det gäller punkt 2 har Finlands Akademi för inrättandet och uppbyggnaden av forskningsinfrastrukturen INFRAFRONTIER under åren 2010—2020 beviljat forskningsinfrastrukturfinansiering på totalt 1 550 182 euro.

Kommittén för forskningsinfrastruktur, som tillsatts av Finlands Akademi, beslutar närmare om eventuell fortsatt finansiering med beaktande av de anslag som står till buds och maximibeloppet av Akademiens finansieringsandel. Finlands Akademi finansiering baseras alltid på internationell sakkunnigbedömning och konkurrens. Det finns ingen särskilt öronmärkt andel för internationella medlemskap. Finlands Akademi finansieringsandel är för närvarande högst 70 procent av de totala kostnaderna. De nationella aktörerna ska stå för resten av kostnaderna som självriskandel på ett sätt som man kommer överens om sinsemellan.

7 Ålands behörighet

En anslutning till det europeiska forskningsinfrastrukturkonsortiet omfattas inte av Ålands självstyrelse.

8 Nationell behandling av förslaget

Den av Finlands Akademi utsedda kommittén för forskningsinfrastruktur har den 2 september 2015 och den 11 mars 2021 rekommenderat att Finland ansluter sig till INFRAFRONTIER ERIC.

Utlåtanden:

Finlands Akademi, 29 september 2021

Helsingfors universitet, 30 september 2021

Östra Finlands universitet, 30 september 2021

Uleåborgs universitet, 30 september 2021

Åbo universitet, 30 september 2021

Biocenter Finland, 30 september 2021

Sektionen för forskning och innovationer (EU 20) under kommittén för EU-ärenden, skriftligt förfarande 19.—30.10.2021.

I utlåtandena och i ställningstagandena i EU20 sektionen fick Finlands anslutning till INFRAFRONTIER ERIC understöd. Ingen av remissinstanserna motsatte sig Finlands medlemskap.

9 Statsrådets ståndpunkt

[Statsrådet anser att en anslutning av Finland till INFRAFRONTIER ERIC stärker den finländska forskningens kvalitet och internationella genomslagskraft, främjar den biomedicinska och medicinska forskningen och stöder uppkomsten av nya innovationer. Det ligger i Finlands intresse att ansluta sig till INFRAFRONTIER ERIC. Statsrådet föreslår att Finland ansluter sig till INFRAFRONTIER ERIC.]